

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 තත්ත්වගණනය කළ මතය

ඉඩම් ගොඩකිරීමේ හා සංවර්ධනය කිරීමේ සමාගමේ ('සමාගම') 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය, හිමිකම් වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ සටහන්, සාරාංශගත වැදගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවලින් සමන්විත 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණුවලින් වන බලපෑම හැර, සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළින් 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එහි මූල්‍ය කාර්යසාධනය හා මුදල් ප්‍රවාහ සත්‍ය හා සාධාරණ ලෙස දැක්වෙන අයුරින් කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර සඳහා වූ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කර ඇති බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.2 තත්ත්වගණනය කළ මතය සඳහා පදනම

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණු මත පදනම්ව මාගේ මතය තත්ත්වගණනය කරනු ලැබේ. ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතීන්ට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර.) අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මෙම විගණන ප්‍රමිති යටතේ වූ මාගේ වගකීම, මෙම වාර්තාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම යන කොටසේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ තත්ත්වගණනය කළ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබාගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණයේ සහ ඊට සම්බන්ධ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම්

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර සඳහා වූ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍ය වන අභ්‍යන්තර පාලනයන් තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීම වේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී, සමාගම අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමේ හැකියාව තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීමක් වන අතර, කළමනාකාරිත්වය සමාගම ආවර කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් හෝ වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විටදී මෙහෙයුම් නැවැත්වීමට කටයුතු කරන්නේ නම් හැර අඛණ්ඩ පැවැත්මේ පදනම මත ගිණුම් තැබීම හා සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්මට අදාළ කරුණු අනාවරණය කිරීමද කළමනාකරණයේ වගකීමකි.

සමාගමේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධව පරීක්ෂා කිරීමේ වගකීම, සම්බන්ධ පාර්ශව විසින් දරනු ලබයි.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව, සමාගමේ වාර්ෂික සහ කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යා යුතුය.

1.4 විගණන විගණන විෂය පථය (මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම)

සමස්තයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා සහ වැරදි නිසා ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණන වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතික වීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සෑම විටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවිය හැකි අතර, එහි ප්‍රමාණාත්මක භාවය මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි වන බලපෑම මත රඳා පවතී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනයේ කොටසක් ලෙස මා විසින් විගණනයේදී වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසුබවින් යුතුව ක්‍රියා කරන ලදී. මා විසින් තවදුරටත්,

- ප්‍රකාශ කරන ලද විගණන මතයට පදනමක් සපයා ගැනීමේදී වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවීමේ අවදානම් හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම සඳහා අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වරදවා දැක්වීම හේතුවෙන් සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවකින් සිදුවන්නා වූ බලපෑම ප්‍රබල වන්නේ ඒවා දුස්සන්ධානයෙන්, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීමෙන්, වේතනාන්විත මහභැරීමෙන්, වරදවා දැක්වීමෙන් හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මඟ හැරීමෙන් වැනි හේතු නිසා වන බැවිනි.
- අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අදහසින් නොවුවද, අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබාගන්නා ලදී.
- භාවිතා කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල උචිතභාවය, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල සාධාරණත්වය සහ කළමනාකරණය විසින් කරන ලද සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් අගයන ලදී.
- සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් හේතුවෙන් සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබේද යන්න සම්බන්ධයෙන් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත පදනම්ව ගිණුම්කරණය සඳහා ආයතනයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ පදනම යොදා ගැනීමේ අදාලත්වය තීරණය කරන ලදී. ප්‍රමාණවත් අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති බවට මා නිගමනය කරන්නේ නම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඒ සම්බන්ධයෙන් වූ හෙළිදරව්කිරීම් වලට මාගේ විගණන වාර්තාවේ අවධානය යොමු කළ යුතු අතර, එම හෙළිදරව්කිරීම් ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ නම් මාගේ මතය විකරණය කළ යුතුය. කෙසේ වුවද, අනාගත සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් මත අඛණ්ඩ පැවැත්ම අවසන් වීමට හැකිය.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය හා අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණව ඇතුළත් වී ඇති බව සහ හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමස්ථ ඉදිරිපත් කිරීම අගයන ලදී.

හැකිතාක් දුරට හා අවශ්‍ය ඕනෑම විටෙක පහත සඳහන් දෑ පරීක්ෂා කිරීම සඳහා විගණන විෂය පථයද පුළුල් කර ඇත.

- තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් බලන කළ සමාගමේ කාර්යයන් අඛණ්ඩව ඇගයීමට හැකිවන පරිදි එහි සංවිධානය, පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි විධිමත්ව හා ප්‍රමාණාත්මකව සැලසුම් කර තිබේද යන බව සහ එකී පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි ඵලදායී ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබේ ද යන බව;
- යම් අදාළ ලිඛිත නීතියකට හෝ සමාගමේ පාලක මණ්ඩලය විසින් නිකුත් කරන ලද වෙනත් පොදු හෝ විශේෂ විධානයකට අනුකූලව, සමාගම කිරියා කර ඇති බව,
- සිය බලතල, කර්තව්‍ය සහ කාර්යයන්ට අනුකූලව කටයුතු කර ඇති බව,

- සමපත් සකසුරුවම් ලෙස, කාර්යක්ෂම ලෙස සහ ඵලදායී ලෙස කාලසීමාවන් තුළ සහ අදාළ නීතිරීතිවලට අනුකූලව ප්‍රසම්පාදනය කර භාවිතා කර ඇති බව,

1.5 මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සම්බන්ධයෙන් වූ විගණන නිරීක්ෂණ

1.5.1 කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර සඳහා වූ ශ්‍රී ලංකා මූල්‍ය වාර්තාකරණ ප්‍රමිතවලට අනුකූල නොවීම

අදාළ ප්‍රමිතියට යොමුව සහිතව අනුකූල නොවීම   කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම   නිර්දේශය

(අ) 2 වන කොටස - සංකල්ප හා ව්‍යාප්ත මූලධර්ම

සමාලෝචිත වර්ෂය වන විට ආර්ථික සේවා ගාස්තුව මේ සම්බන්ධයෙන් වන ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයට අනුව ජංගම වත්කම් අනෙක් වී වර්ෂ 03 ක් ඉක්මවීම හේතුවෙන් ප්‍රවර්තන අභියාචනයක් දේශීය ආදායම් අනුව ජංගම වත්කම් වර්ෂය තුළ හෝ ඉන් ඉදිරියට ගෙවිය යුතු බදු සඳහා දෙපාර්තමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් නිවැරදිව හඳුනාගෙන ආර්ථික සේවා ගාස්තුව හිලවි කල නොහැකි බැවින් කර ඇති බැවින් ඉදිරියේදී ආදායම් ගිණුම් ගතකළ යුතුය. මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල රු.මිලියන 3.03 ක් ලෙස ලැබිය යුතු ආර්ථික සේවා ගාස්තුව දැක්වීම හේතුවෙන් බදු ගෙවීම් කිරීමේදී, මෙම ගෙවූ බදු පියවාගැනීම සඳහා ඉදිරිපත් කිරීමට නියමිතය.

(ආ) 10 වන කොටස - ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ඇස්තමේන්තු සහ වැරදි

(i) සමාගම විසින් ප්‍රමිතයෙහි 10.19 ඡේදයට පටහැනිව ඉකුත් වර්ෂයට අදාළව රු. මිලියන 1.51 ක වෛද්‍ය දීමනාව සමාලෝචිත වර්ෂය තුළදී වියදමක් ලෙස හඳුනා ගැනීම හේතුවෙන් සමාලෝචිත වර්ෂයේ ලාභය එම අගයෙන් උණ ගණනය වී තිබුණි. ගෙවීම් සිදුකල බැවින් සමාලෝචිත වර්ෂය තුළදී වියදමක් ලෙස හඳුනාගෙන ඇත. ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයට අනුව පූර්ව වර්ෂ වියදම් පූර්ව වර්ෂ ගැලපීම් ලෙස හඳුනාගත යුතුය.

(ii) ප්‍රමිතයේ 10.19 ඡේදයට අනුව පෙර කාලපරිච්ඡේදයේ වැරදි, අතීතයට බලපාන පරිදි ආරම්භක ශේෂ හා පෙර වර්ෂයේ සැසඳුම් අගයන් (Comparative amounts for the prior period) නැවත සකස් කළ යුතු නමුත් එලෙස කටයුතු කර නොතිබීම හේතුවෙන් ප්‍රවර්තන වර්ෂයේ බදු ආදායම හා බදු පසු විස්තීරණ ආදායම රු. මිලියන 33.28 අධිකක්සේරුව පවතින බව නිරීක්ෂණය විය. මෙම විගණන නිරීක්ෂණය හා එකඟ වේ. ඉදිරියේදී මෙම තත්වයන් ඇතිවීම වැළැක්වීමට කටයුතු කරනු ලැබේ. ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත අනුව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කළ යුතුය.

(ඇ) 16 වන කොටස - ආයෝජිත දේපළ

සමාගම විසින් රු. මිලියන 38 ක් වටිනා කොටගල ඉඩම අනාගතයේදී බදු ආදායම් උපදවා ගැනීමේ අරමුණින් තබාගෙන ඇති අතර ප්‍රමිතයේ 16.2 ඡේදයට අනුකූලව ආයෝජිත දේපළ ලෙස ගිණුම්ගත නොකර දේපළ පිරිසත උපකරණ යටතේ දක්වා තිබුණි. කොටගල කර්මාන්ත ශාලාව පමණක් ක්‍රියාත්මක කල බැවින් එම ඉඩම දේපළ පිරිසත උපකරණ යටතේ දක්වා ඇත. ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත අනුව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කළ යුතුය.

(ඇ) 17 වන කොටස - දේපළ, පිරියත හා උපකරණ

ප්‍රමිතයෙහි 17.19 ඡේදය අනුව සමාගම විසින් සමාලෝචිත වර්ෂය අවසානයට පැවති ලියාහල අගය රු.මිලියන 64.95 ක් වූ ගොඩනැගිලි පිරියත හා උපකරණ සම්බන්ධයෙන් සුන්බුන් අගය සහ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය නැවත සමාලෝචනය කර නොතිබුණි. තවද සමාලෝචිත වර්ෂය අවසානයට පිරිවැය රු.මිලියන 63.71 ක් වූ සම්පූර්ණයෙන් ක්ෂය කර තිබූ නමුත් තවමත් භාවිතයට ගන්නා ස්ථාවර වත්කම් 635 ක් පැවති නමුත් එම වත්කම්වල ඇස්තමේන්තුගත දෝෂය නිවැරදි කිරීම සඳහා සුදුසු පියවර ගෙන නොතිබුණි.

දේපළ, පිරියත හා උපකරණ ප්‍රත්‍යාගණනය කර ගිණුම්ගත කිරීමට ඉදිරියේදී කටයුතු කරනු ඇත.

ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත අනුව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කළ යුතුය.

(ඉ) 23 වන කොටස - ආදායම

ප්‍රමිතයෙහි 23.17 ඡේදය අනුව වාර්තාකරණ කාලච්ඡේදය තුළදී කොන්ත්‍රාත්තුවෙහි සම්පූර්ණ කර ඇති මට්ටම (Stage of Completion) මත කොන්ත්‍රාත් අයභාරය සහ වියදම හඳුනා ගත යුතු වුවත් සමාගමේ ඉංජිනේරුවන් සහතික කරන ලද බිල්පත් වටිනාකම පදනම් කරගනිමින් කොන්ත්‍රාත් ආදායම හඳුනාගෙන තිබුණි. ඒ අනුව සමාලෝචිත වර්ෂයට අදාළව සමාගම විසින් රු. මිලියන 79.12 ක් ලෙස ආදායම හඳුනාගෙන ඇතත් ප්‍රමිතය ප්‍රකාරව කළ වැඩ මට්ටම මත විගණනය විසින් සිදුකරනු ලැබූ ගණනය කිරීම්වලට අනුව 2023 වර්ෂයට අදාළ ආදායම ආසන්න වශයෙන් රු.මිලියන 54.91 ක් වූ අතර ඒ අනුව එම ශේෂ අතර රු.මිලියන 24.21 ක වෙනසක් නිරීක්ෂණය වූ අතර සමාලෝචිත වර්ෂයේ ආදායම එම අගයෙන් අධි ගණනය වී තිබුණි.

අදාළ ඇස්තමේන්තු ඉංජිනේරුවරු විසින් සකස් කිරීමේදී අපගේ සේවාදායකයාගේ ප්‍රමාණ පත්‍රිකා අනුව මිලගණන් ඉදිරිපත් කරන අතර, ICTAD නියමයන් අනුව අදාළ ඉදිකිරීම් අවස්ථාවේදී මිනුම් කටයුතු සිදුකර බිල්පත්‍ර යොමුකරණු ලබයි. ඒ අනුව දෙපාර්ශවයේ ඉංජිනේරුවන් විසින් බිල්පත්‍ර සහතික කිරීමෙන් පසු එම වර්ෂයට අදාළ කොන්ත්‍රාත් ආදායම ගණනය කරනු ලබයි.

අදාළ ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයට අනුව කොන්ත්‍රාත් සම්පූර්ණ කර ඇති මට්ටම මත කොන්ත්‍රාත් අයභාරය සහ වියදම හඳුනා ගත යුතුය.

(ඊ) 27 වන කොටස - වත්කම් භානිකරණය

ප්‍රමිතයේ 27.9 (ඉ) ඡේදය අනුව මුහුදු වැලි ඇසුරුම් කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය වෙනුවෙන් භාවිතා කළ රු. මිලියන 55.42 ක් වටිනා වත්කම් භානිකරණයකට ලක්වී තිබුණද කිසිදු භානිකරණ අලාභයක් සමාගම විසින් සමාලෝචිත වර්ෂය තුළදී හඳුනාගෙන නොතිබුණි.

මෙම යන්ත්‍රය සඳහා ක්ෂය වෙන් කිරීමද 2023 වර්ෂයේ සිදුකර ඇත. ඒ අනුව භානිකරණ අලාභයක් සමාගම විසින් සමාලෝචිත වර්ෂය තුළදී හඳුනා නොගන්නා ලදී.

අදාළ ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයට අනුව භානිකරණ අලාභ හඳුනාගෙන ගිණුම් තැබිය යුතුය.

(උ) 28 වන කොටස - සේවක ප්‍රතිලාභ

(i) සමාගම විසින් ප්‍රමිතය අනුව නිර්වචිත දායකත්ව සැලසුම් පිළියෙල කිරීම, නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ වගකීම මැනීම, පැවරු හා නොපැවරු දෙයාකාර වගකීම් ඇතුළත් කිරීම, වට්ටම් කිරීම, ආයුගණක ඇගයීම යන කාර්යයන් සිදු කිරීමෙන් තොරව රු. මිලියන 1.45 ක සේවක පාරිතෝෂික වියදමක් සමාලෝචිත වර්ෂය තුළදී හඳුනාගෙන තිබුණි. එමනිසා මෙම

2024 වර්ෂයේ ආයුගණක වාසි හා අවාසි හඳුනාගෙන ඒ අනුව ගැලපීම් සිදුකරනු ඇත.

ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතය ප්‍රකාරව ආයුගණක ඇගයීම කළ යුතුය.

වටිනාකම සම්බන්ධයෙන් හා එයට අදාළව හඳුනාගෙන තිබූ රු.මිලියන 18.74 ක් වූ ජංගම නොවන වගකීමෙහි නිරවද්‍යතාවය විගණනයට තහවුරු කරගත නොහැකි විය.

(ii)	සමාගම විසින් එහි මව් සමාගම වෙත නිදහස් කර තිබූ (Man power basis) සේවකයන් 181 දෙනෙකු සඳහා 2010 වර්ෂයේ සිටම සේවක පාරිතෝෂිත වියදමක් හා වගකීමක් ගණනය කර මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගැනීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.	පාරිතෝෂිත සංස්ථාවෙන් ප්‍රතිපූර්ණය කරගන්නා බැවින් වියදමක් හෝ වගකීමක් ඇති නොවන බැවින් පාරිතෝෂිත ගණනය කර නොමැත.	ගෙවීමේදී සමාගමේ සේවකයින්ගේ සේවක පාරිතෝෂිත වෙන් කිරීම් කළ යුතුය.	සියළුම සේවක
------	--	--	---	-------------

(ඌ) 29 වන කොටස - ආදායම් බදු

(i)	ප්‍රමිතයේ 29.8 ඡේදය අනුව විලම්භිත බදු සඳහා හඳුනා ගනු ලැබූ 2019/20 හා 2020/21 වර්ෂයන්ට අදාළ අලාභ වූ රු. මිලියන 99.39 මත වන විලම්භිත බදු වත්කම රු. මිලියන 29.82 ක් ඉදිරි වසර 03 තුළ අයකර ගත හැකිද යන්න විගණනයේදී ගැටළුකාරී විය. තවද ඉදිරි වසර 03 තුළ ප්‍රමාණවත් බදු ලාභයක් වාර්තා කිරීමට අපොහොසත් වුවහොත් විලම්භිත බදු වත්කම් අඩුවීමටත් ඊට සාපේක්ෂව බදු වියදම ප්‍රමාණාත්මකව ඉහළ යාම මඟින් ඉදිරි මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ බදු පසු ලාභය මඟින් සමාගමේ තත්‍ය ස්වභාවයන් නොපෙන්වීමට ඉඩ ඇති බව නිරීක්ෂණය විය	2024/25 වර්ෂයේ හා ඉන් ඉදිරියට අස්තීත්වය ප්‍රමාණාත්මක ලාභයක් අත්කර ගැනීමට අපේක්ෂා කරන බැවින් 2020/21 වර්ෂයන්ට අදාළ අලාභ වූ රු. මිලියන 99.39 මත වන විලම්භිත බදු වත්කම රු. මිලියන 29.82 ක් ඉදිරි වසර තුළ අයකර ගැනීමේ හැකියාවක් පවතී.	ප්‍රමිත ප්‍රකාරව විලම්භිත බදු වත්කම හඳුනා ගත යුතුය.
-----	--	---	---

(ii)	ප්‍රමිතයේ 29.16 වන ඡේදය අනුව සමාගම විසින් විලම්භිත බදු වත්කම සඳහා සලකා බැලිය යුතු අඩමාන ණය රු. මිලියන 4.44 වෙනුවට වර්ෂයේ අඩමාන ණය වෙන්කිරීම් වූ රු.53,168 ක් සලකා බැලීම හේතුවෙන් විලම්භිත බදු වත්කම රු. මිලියන 1.31 කින් ඌණගණනය වී ඇති අතර මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුව ඉඩම් තක්සේරු කිරීමේ ලාභය රු. මිලියන 34.17 ක් වුවත් විලම්භිත බදු සඳහා සලකා බලන ලද ඉඩම් තක්සේරු කිරීමේ ලාභය රු. මිලියන 34.50 ක් වීමෙන් විලම්භිත බදු වගකීම රු.99,692 කින් අධිතක්සේරුව පවතින බව නිරීක්ෂණය විය.	2024 වර්ෂයේදී මෙය නිවැරදි කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.	ප්‍රමිත ප්‍රකාරව විලම්භිත බදු වත්කම හා විලම්භිත බදු වගකීම හඳුනා ගත යුතුය.
------	--	--	---

1.5.2 ගිණුම්කරණ අඩුපාඩු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
සමාගම සතු රු.මිලියන 301.28 ක් වටිනා මුහුදු වැලි ඇසුරුම් කිරීමේ ගොඩනැගිල්ල රු.මිලියන 326.30 කට රජයේ තක්සේරු දෙපාර්තමේන්තුව මගින් තක්සේරු කර මව් සංස්ථාව මගින් 2021 වර්ෂයේදී පවරාගෙන තිබුණි. නමුත් ගොඩනැගිල්ලෙහි පිරිවැය ජල රැඳවුම් පොකුණුද ඇතුළත්ව රු.මිලියන 331.02	කෙටිගෙන යන වැඩ ගිණුමේ තිබූ ගොඩනැගිල්ලේ තක්සේරු වාර්තාවට අදාළ වටිනාකම ඉවත්කල අතර, ජල රැඳවුම් පොකුණුද ඇතුළුව සම්පූර්ණ ගණුදෙනුව සිදු වූ පසු ඉතිරි	පවරා ගන්නා ලද වත්කමට අදාළ පිරිවැය පමණක් නොනිමි වැඩ ගිණුමෙන් ඉවත් කළ යුතුය.

ක් ලෙස සමාගමෙහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ දක්වා තිබූ වටිනාකම් ඉවත්කිරීමට කටයුතු අතර ගොඩනැගිල්ලේ වටිනාකම පමණක් තක්සේරු කරනු ලැබේ. වටිනාකමින් අඩු කළ යුතු වුවත් ඉහත සඳහන් සම්පූර්ණ වටිනාකමම තක්සේරු වටිනාකමට එරෙහිව කපා හැර තිබුණි. ඒ අනුව රු.මිලියන 25.03 කින් සමාගමේ රඳවා ගත් ඉපැයුම් හා ජංගම නොවන වත්කම් උභය ගණනය වී තිබුණි.

1.6 ලැබිය යුතු සහ ගෙවිය යුතු ගිණුම්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) සමාලෝචිත වර්ෂය අවසානයට පැවති රු.මිලියන 18.27 ක ලැබිය යුතු සවලියකරන අත්තිකාරම් ශේෂය තුළ වර්ෂ 5 ට වැඩි හිඟ හිටි අත්තිකාරම් ශේෂය රු. මිලියන 15.85 ක් වූ අතර රු.මිලියන 54.68 ක ගෙවියයුතු සවලියකරන අත්තිකාරම් ශේෂය තුළ වර්ෂ 01 ත් වර්ෂ 04 ත් අතර කාලයක සිට ගෙවිය යුතු ශේෂය රු.මිලියන 20.33 ක් හා වර්ෂ 04 ට වැඩි ගෙවිය යුතු ශේෂය රු. මිලියන 23.99 ක් විය.	අදාළ ආයතන සමග එකඟතාවයකට පැමිණීමෙන් පසු, මෙම මුදල් නිරවුල් කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබේ. ඉතිරි සවලිකරණ අත්තිකාරම් මුදල් සේවාදායක ආයතන විසින් බිල්පත් නිරවුල් කිරීමෙන් පසු පියවීමට කටයුතු කරනු ඇත.	ලැබිය යුතු අත්තිකාරම් නිරවුල් නොවීමට හේතු සොයාබලා නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග ගතයුතුය. ගිවිසුම් ප්‍රකාරව කොන්ත්‍රාත් කඩිනමින් අවසන් කර ගෙවිය යුතු සවලියකරන අත්තිකාරම් නිරවුල් කළයුතුය.
(ආ) සමාලෝචිත වර්ෂය අවසානයට ලැබියයුතු හා ගෙවිය යුතු රඳවාගත් මුදල් ශේෂයන් පිළිවෙලින් රු.මිලියන 73.22 ක් හා රු.මිලියන 46.91 ක් වූ අතර එතුළ වර්ෂ 1 ත් 5 ත් අතර කාලයක සිට පැවති ශේෂ පිළිවෙලින් රු.මිලියන 16.29 ක් හා රු.මිලියන 3.56 ක් වූ අතර වර්ෂ 5 ට වඩා වැඩි කාලයක සිට පැවති ශේෂ පිළිවෙලින් රු. මිලියන 50.69 ක් හා රු.මිලියන 43.35 ක් විය.	මෙම ලැබිය යුතු රඳවාගත් මුදල් වලින් රු. මිලියන 24.49 ක කොන්ත්‍රාත්, මේ වසරේ නිමකර ඇති අතර, වසර අවසානයේදී මෙම රඳවාගත් මුදල් ඉල්ලුම් කරනු ඇත. මෙම රු. මිලියන 46.91 ක ගෙවිය යුතු රඳවාගත් මුදල් සමාගමේ සේවාදායකයින් විසින් සමාගම වෙත මුදාහල පසු අදාළ කොන්ත්‍රාත්කරුවන් වෙත ගෙවීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.	හිඟ ණයගැති ශේෂයන් කඩිනමින් නිරවුල් කර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතු අතර සමාගමේ දිගුකාලීන වගකීම් නිරවුල් කිරීමට කඩිනම් පියවර ගත යුතුය.

1.7 සම්බන්ධිත පාර්ශවයන් හා සම්බන්ධිත පාර්ශව ගනුදෙනු හෙළිදරව් නොකිරීම

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) සමාලෝචිත වර්ෂය අවසානයට වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අනුව පිළිවෙලින් රු.මිලියන 27.43 ක් හා රු.මිලියන 71.30 ක් වූ වෙළඳ ණයගැති ශේෂයන්ගෙන් හා කොන්ත්‍රාත් ණයගැති ශේෂයන්ගෙන් රු.මිලියන 15.41 ක් හා රු.මිලියන 35.25 ක් සමාගමෙහි මව් සමාගම වන ශ්‍රී ලංකා ඉඩම් සංවර්ධනය කිරීමේ සංස්ථාවෙන් ලැබිය යුතුව තිබුණි. තවද ඉන් වෙළඳ ණයගැතියන්ගෙන් ලැබිය යුතු ශේෂයන්ගෙන් වසර 1 ත් 4 ත් අතර රු.මිලියන 5.86 ක් ද වසර 4 ට වඩා වැඩි ශේෂය රු. මිලියන 7.34 ක් ද මව් සංස්ථාව වෙතින් අයකර ගත යුතුව පැවතුණු අතර	නිරීක්ෂණය හා එකඟ වේ. වෙළඳ ණයගැති ශේෂයන්ගෙන් හා කොන්ත්‍රාත් ණයගැති ශේෂයන්ගෙන් රු.මිලියන 15.41 ක් හා රු.මිලියන 35.25 ක් සමාගමෙහි මව් සමාගම වන ශ්‍රී ලංකා ඉඩම් සංවර්ධනය කිරීමේ සංස්ථාවෙන් ලැබිය යුතුව ඇති අතර 2024 වර්ෂයේදී වෙළඳ ණය ගැතියන්ගෙන් රු.මිලියන 9.98 ක් අය කරගෙන ඇති අතර කොන්ත්‍රාත්	සම්බන්ධිත පාර්ශව ගනුදෙනු කඩිනමින් නිරවුල් කරගැනීමට කටයුතුකළ යුතුය.

ඉතිරි වෙළඳ ණය ගැතියන්ගෙන් සමාගමට අයවිය යුතු ණයගැතියන්ගෙන් රු. මිලියන 34.9 මුදල ලෙස ගිණුම්වල දැක්වුණු රු.මිලියන 12.02 ක අයකරගෙන ඇත. මුදලින් රු.මිලියන 9.92 ක් වර්ෂ 4 කට වඩා වැඩි කාලයක සිටද අය නොවී පැවතුණි.

(ආ) සමාලෝචිත වර්ෂය අවසානයට වූ සමාගමෙහි මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අනුව පිළිවෙලින් රු.මිලියන 84.43 ක් හා මිලියන 31.59 ක් වූ වෙළඳ ණය හිමි ශේෂයන්ගෙන් හා කොන්ත්‍රාත් ණය හිමි ශේෂයන්ගෙන් රු.මිලියන 23.44 ක් හා රු.මිලියන 21.31 ක් සමාගමෙහි මව් සංස්ථාව වෙත ගෙවිය යුතු විය. එයින් වෙළඳ ණයහිමියන් වෙත ගෙවිය යුතු ශේෂයෙන් රු.මිලියන 5.53 ක් වසර 01 ත් 04 ත් අතර කාලයක සිටද රු.මිලියන 10.22 ක් වසර 4 ට වඩා වැඩි කාලයක සිටද මව් සංස්ථාව වෙත ගෙවීමට පැවතුණි. එමෙන්ම උකත් වෙළඳ ණය හිමි ශේෂය තුළ ඇතුළත් රු.මිලියන 40.38 ක් සමාගමෙහි පරිපාලිත සමාගමක් වූ එල් ආර් ඩී සී පුද්ගලික සමාගම වෙත ගෙවිය යුතුව පැවතුණු අතර එය වෙළඳ ණයහිමියන්ගෙන් සියයට 47 ක් විය. ඉන් රු.මිලියන 1.79 ක් වසර 01 ත් 04 ත් අතර කාලයක සිටද රු.මිලියන 1.39 ක් වසර 4 කට වඩා වැඩි කාලයක සිටද පැවතුණි. මේ අනුව සමාගම විසින් එහි මව් සංස්ථාව හා පරිපාලිත සමාගම වෙත ගෙවිය යුතු ශේෂ නිරවුල් කිරීමට හා ලැබිය යුතු ශේෂ අයකර ගැනීමට අපොහොසත් වී තිබුණි.

නිරීක්ෂණය හා එකඟ වේ. මව් සමාගම වෙත ගෙවිය යුතු වෙළඳ ණය හිමි වටිනාකම් හා කොන්ත්‍රාත් ණය හිමි වටිනාකම් සඳහා මේ වන විට, සමාගමට අයවීමට ඇති බිල්පත් වටිනාකම් වාරික වශයෙන් මවු සමාගම අය කරනු ලබයි. සමාගමෙහි පරිපාලිත සමාගම වූ එල් ආර් ඩී සී පුද්ගලික සමාගම වෙත ගෙවිය යුතු වටිනාකම් වාරික වශයෙන් ගෙවනු ලබන අතර, මේ වන විට මෙම ශේෂයෙන් රු. මිලියන 2.07 ක් පියවා තිබේ.

සම්බන්ධිත පාර්ශව ගනුදෙනු කඩිනමින් නිරවුල් කරගැනීමට කටයුතුකළ යුතුය.

1.8 නීති, රීති, රෙගුලාසි සහ කළමනාකරණ තීරණ ආදියට අනුකූල නොවීම

නීති, රීති, රෙගුලාසි ආදියට යොමුව	අනුකූල නොවීම	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) 2021 නොවැම්බර් 16 දිනැති රාජ්‍ය ව්‍යාපාර චක්‍රලේඛ අංක 01/2021			
(i) 7.7 ඡේදය	මව් සමාගමේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය විසින් එහි පරිපාලිත සමාගම්වල කාර්යසාධන අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා පහසුකම් සැලසීමට ව්‍යුහයක් ස්ථාපිත කළ යුතු අතර එය 2007 අංක 7 දරන සමාගම් පනතේ විධි විධානවලට අනුකූල විය යුතුය. අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය පරිපාලිත ආයතනවල කාර්යසාධනය පිළිබඳ සාකච්ඡාවක් අවම වශයෙන් කාර්තුවකට වරක් සිදු කළ යුතු අතර ප්‍රමාණවත් ආයෝජන මත ප්‍රතිලාභ හිමි වන බවට සහතික කළ යුතු වුවත් සමාගම විසින් එලෙස කටයුතු කර නොතිබුණි.	ආයතනයේ පරිපාලිත සමාගමේ කාර්යසාධනය අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා ඉදිරියේදී, සමාගමේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ සාකච්ඡාවට ලක්කරන ලෙස අදාළ නිලධාරීන්ටද උපදෙස් ලබාදෙනු ලැබේ.	වක්‍රලේඛ උපදෙස් අනුව කටයුතු කළ යුතුය.

1.9 බදු රෙගුලාසිවලට අනුකූල නොවීම

විගණන නිරීක්ෂණ	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
2023 මාර්තු 29 දිනැති දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තු වක්‍රලේඛ අංක SEC/2023/E/01 – 07 (උ) ඡේදය ප්‍රකාරව ප්‍රාථමික සේවා නියුක්තික ප්‍රකාශයක් සපයා නොමැති හෝ සේවා නියුක්තික ඵකකට වඩා වැඩි සංඛ්‍යාවක් ඇති ඕනෑම සේවා නියුක්තිකයකුගේ පාරිශ්‍රමිකයකින් ගෙවීම සම්බන්ධයෙන් බදු වක්‍ර 07 අදාළ කර ගත යුතු වුවත්, 2023 වසරේදී අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය සඳහා දීමනා ගෙවීමේදී උක්ත වක්‍රලේඛය අනුව කටයුතු කර නොමැති බව නිරීක්ෂණය විය.	2024 වසරේදී අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය සඳහා දීමනා ගෙවීමේදී උක්ත වක්‍රලේඛය අනුව කටයුතු කර ඇත	වක්‍රලේඛ විධිවිධාන අනුව කටයුතු කළයුතුය.

2. මූල්‍ය සමාලෝචනය

2.1 මූල්‍ය ප්‍රතිඵල

සමාලෝචිත වර්ෂයේ බදු පෙර ශුද්ධ ලාභය රු. මිලියන 7.56 ක් වූ අතර ඊට අනුරූපව ඉකුත් වර්ෂයේ බදු පෙර ශුද්ධ ලාභය රු. මිලියන 11.46 ක් විය. ඒ අනුව බදු පෙර ශුද්ධ ලාභයෙහි රු.මිලියන 3.9 ක පිරිහීමක් නිරීක්ෂණය විය. මෙම පිරිහීමට ඉකුත් වර්ෂයට අනුරූපව කොන්ත්‍රාත් ආදායම රු. මිලියන 69.94 කින් පිරිහීම ප්‍රධාන වශයෙන් බලපා තිබුණි.

2.2 ප්‍රධාන ආදායම් හා වියදම් විෂයයන්වල ප්‍රවණතා විශ්ලේෂණය

ඉදිරිපත් කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල ඇතුළත් තොරතුරු අනුව සමාලෝචිත වර්ෂය හා ඉකුත් වර්ෂයට අදාළව ආයතනයේ මූල්‍ය ප්‍රතිඵල ඇගයීමේදී පහත සඳහන් නිරීක්ෂණ කරනු ලැබේ.

විස්තරය	2023	2022
	රු. මිලියන	රු. මිලියන
ආදායම	210.94	255.20
අනිකුත් ආදායම්	11.71	8.74
විකිණීමේ හා බෙදා හැරීමේ වියදම්	0.77	0.40
ආයතන හා පරිපාලන වියදම්	76.17	78.56
මූල්‍ය පිරිවැය	4.77	4.70

පහත නිරීක්ෂණ සිදු කරනු ලැබේ.

- (අ) ඉකුත් වර්ෂයට සාපේක්ෂව සමාගමේ ආදායම සියයට 20 කින් අඩු වී තිබූ අතර ඒ සඳහා සමාලෝචිත වර්ෂයේදී කොන්ත්‍රාත් ආදායම සියයට 47 කින් අඩු වීම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී තිබුණි.
- (ආ) විකිණීමේ හා බෙදාහැරීමේ වියදම් සියයට 95 කින් වර්ධනය වී තිබූ අතර ඒ සඳහා සමාගම විසින් රු.354,128 ක විකුණුම් කොමිස් ගෙවා තිබීම මේ සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී තිබුණි.
- (ඇ) ඉකුත් වර්ෂයට සාපේක්ෂව මූල්‍ය පිරිවැය සියයට 2 කින් ඉහළ ගොස් තිබූ අතර මේ සඳහා බැංකු අයිරා පොළී රු.මිලියන 0.59 කින් හෙවත් සියයට 59 කින් වැඩි වීම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී තිබුණි.

2.3 අනුපාත විශ්ලේෂණය

ලබාගත හැකි වූ තොරතුරු වලට අනුව, සමාලෝචිත වර්ෂයට හා ඉකුත් වර්ෂයට අදාළව සමාගමේ අනුපාතයන් පහත සඳහන් පරිදි විය.

	2023	2022
ණය ස්කන්ධ අනුපාතය (ප්‍රතිශතය)	9.01	(25.46)
දිගු කාලීන ණය ප්‍රාග්ධන අනුපාතය (ප්‍රතිශතය)	3.26	9.56
දළ ලාභ ආන්තිකය (ප්‍රතිශතය)	32.07	31.47
ශුද්ධ ලාභ ආන්තිකය (ප්‍රතිශතය)	17.20	5.43
ජංගම අනුපාතය	1:1.50	1:1.48
ක්ෂණික අනුපාතය	1:1.22	1:1.17
ණය ගැනී පිරිවැටුම් අනුපාතය	2.13	2.81
ණය එකතු කර ගැනීමේ කාලය (දින ගණන)	171	130

(අ) සමාගමෙහි සමාලෝචිත වර්ෂයේදී හා ඉකුත් වර්ෂයේදී පිළිවෙලින් ණය ස්කන්ධ අනුපාතය 9.01 ක් හා සෘණ 25.46 ක් වී ඇති අතර සමාලෝචිත වර්ෂයේදී 34.47 කින් පහළ ගොස් තිබුණි. මෙම ණය ස්කන්ධ අනුපාතයෙන් පෙන්වුම් කරනුයේ සමාගමේ වගකීම් එහි වත්කම් ඉක්මවා යාම වන අතර මෙය ඉහළ අවධානම් තත්ත්වයක් සඳහා සාක්ෂි සපයනු ලබන අතර සමාගම අනාගතයේදී බුන්වත්භාවයට එළඹීමට ඇති හැකියාවද පෙන්වුම් කරයි.

(ආ) සමාගමේ ණයගැනී පිරිවැටුම් අනුපාතය 2.81 සිට 2.13 දක්වා අඩුවී ඇති අතර ණය එකතු කිරීමේ කාලයද දින 41 කින් වැඩි වී තිබුණි. ඒ අනුව ණය එකතු කිරීමේ අකාර්යක්ෂමතාවයන් නිරීක්ෂණය විය.

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 කළමනාකරණ අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) 2019 වර්ෂය අවසාන වන විට හිඟරක්ගොඩ කර්මාන්තශාලාවේ හා අම්පාර කර්මාන්තශාලාවේ නිෂ්පාදන කටයුතු නවතා දමා තිබුණු අතර සමාලෝචිත වර්ෂය අවසානයට කර්මාන්තශාලාවේ උපකරණ කිසිදු ප්‍රයෝජනයකට නොගෙන උන උපයෝජිතව තිබුණි. කර්මාන්තශාලාව බදු දීමට හෝ වෙනත් ව්‍යාපාරික කටයුත්තක් සඳහා යොදා ගැනීමට සැලැසුම් කර ඇති බව සඳහන් වුවද සමාලෝචිත වර්ෂයේදී ඒ සඳහා කිසිදු ක්‍රියා මාර්ගයක් ගෙන නොතිබුණි.	කර්මාන්තශාලාව බදු දීමට අවශ්‍ය කටයුතු සිදුකරමින් පවතියි.	සමාගමේ මෙහෙයුම් කාර්යක්ෂමව පවත්වාගෙන යා යුතුය.
(ආ) වසර 30 ක කාලයක සිට හිඟරක්ගොඩ, ත්‍රිකුණාමලය හා අම්පාර යන ප්‍රදේශවල පවත්වාගෙන යනු ලබන සිමෙන්ති ආශ්‍රිත නිෂ්පාදන මධ්‍යස්ථාන පිහිටුවා ඇති එකතුව හෙක්ටයාර 2.1979 ක් පමණ වන රජයට හා රජයේ වෙනත් ආයතනවලට අයත් ඉඩම්වල බදු අයිතිය හෝ හිමිකම් ලබා ගැනීමට සමාගම හෝ මව් ආයතනය වන ශ්‍රී ලංකා ඉඩම් සංවර්ධනය කිරීමේ සංස්ථාව විසින් සමාලෝචිත වර්ෂය අවසාන වන විටත් අපොහොසත් වී තිබුණි.	මෙම ඉඩමේ භුක්තිය වසර 30 කට වඩා වැඩි කාලයක් සමාගම විසින් දරන අතර සිමෙන්ති නිෂ්පාදන හැර වෙනත් කාර්යයක් සඳහා ඉදිරියේදී යෙදවීමට සැලසුම්කර තිබේ.	ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය කඩිනමින් අවසන් කර මෙහෙයුම් කටයුතු සිදු කර ආදායම් ඉපයීමට කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ යුතුය.

(ඇ) මුහුදු වැලි ඇසුරුම් කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය

(i) ව්‍යාපෘතිය ආරම්භ කිරීමට පෙර කිසිදු ව්‍යාපෘති ඇගයීමක් හෝ ශක්‍යතා අධ්‍යයනයකින් තොරව සහ මූලික පිරිවැය ඇස්තමේන්තුවක්ද පිළියෙල කිරීමෙන් තොරව සමාගමේ මව් සංස්ථාවෙහි ව්‍යාපාර සැලසුම් හා සංවර්ධන අංශය මගින් ඉදිරිපත් කර තිබූ යෝජනාවකට අනුව මෙම ව්‍යාපෘතිය 2018 වසරේදී ආරම්භ කර ක්‍රියාත්මක කර තිබූ අතර ඒ වෙනුවෙන් මව් සංස්ථාව විසින් රු.මිලියන 200 ක ණය මුදලක් අවුරුදු 02 ක සහන කාලයක් යටතේ සියයට 12 ක පොලී අනුපාතයන් යටතේ වසර 10 ක් තුළදී නිරවුල් කිරීමට සමාගම වෙත ලබාදී තිබුණි. මෙම ව්‍යාපෘතිය වෙනුවෙන් සමාගම විසින් දැරූ මුළු පිරිවැය රු.මිලියන 382.50 ක් වී තිබූ අතර ව්‍යාපෘතිය පවත්වාගෙන යනු ලැබූ මව් සංස්ථාව සතු ඉඩම සම්බන්ධයෙන් කිසිදු ගිවිසුමකට එළඹීමට සමාගම විසින් කටයුතු කරද නොතිබුණි.

2018 වර්ෂයේ රජය විසින් ගංගාවැලි ගොඩදැමීම සීමාකිරීමට ගන්නා ලද ප්‍රතිපත්තිය තීරණයත්, එවකට පැවති වැලි සඳහා ඉල්ලුමද සැලකිල්ලට ගෙන මුහුදු වැලි ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ අරමුණින් මෙම ව්‍යාපෘතිය ආරම්භ කර තිබූ අතර, මෙම ව්‍යාපෘතිය ආරම්භ කිරීමෙන් පසුව ඉඩම පවරා ගැනීම සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමට නියමිතව තිබුණත් සැලසුම් කර තිබූ පරිදි ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක නොවීම හේතුවෙන් එලෙස සංස්ථාව සතු මෙම ඉඩම සමාගම වෙත පවරා ගැනීමට නොහැකි වී ඇත.

ව්‍යාපෘතියක් ආරම්භ කිරීමට ප්‍රථම ශක්‍යතා අධ්‍යයනයක් සිදුකළයුතු අතර ආරම්භකරන ලද ව්‍යාපෘති සැලසුම් කල ආකාරයට නිසි කළමනාකාරිත්වයකින් යුතුව ක්‍රියාත්මක කළයුතු බව හා නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග අවසන් වූ පසු මෙයට වගකිව යුතු පාර්ශවයන් සම්බන්ධයෙන් විනයානුකූල ක්‍රියාමාර්ග ගතයුතුය.

(ii) ව්‍යාපෘතිය අරඹා වසර 02 ක් පමණ කෙටි කාලයක් ගතවීමට මත්තෙන් එනම් 2020 වර්ෂයේදී මව් සංස්ථාව විසින් උක්ත ව්‍යාපෘතිය පවත්වාගෙන යාම පාඩු සහගත බව සඳහන් කරමින් සංස්ථාවේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය විසින් ව්‍යාපෘතිය අවසන් කිරීමට තීරණය කර තිබූ අතර පෞද්ගලික ආයතනයක් මගින් 2020 පෙබරවාරි 07 දින සිදුකර තිබූ ඉල්ලීමකට අනුව ව්‍යාපෘතිය සඳහා යොදා ගන්නා ලද ඉඩම හා ගොඩනැගිල්ල වසර 50 කට දිගු කාලීන බදු පදනම මත ලබාදීමට තීරණය කර ගොඩනැගිල්ල 2021 ජුනි 14 දින එම සමාගමට ලබාදී තිබුණි.

මෙම ව්‍යාපෘතිය පවත්වාගෙන යාම තුළ සමාගම විශාල වශයෙන් පාඩු ලබන තත්වයකට පත්වන බැවින් මෙම ව්‍යාපෘතියේ ඇතැම් කොටස් (මුහුදු වැලි සෝදා පිරිසිදු කිරීම හැර) නතරකර දැමීමට තීරණය කර ඇත. මෙම ව්‍යාපෘතිය සඳහා යොදා ගන්නා ලද ඉඩම සංස්ථාව සතු ඉඩමක් බැවින්, එහි ඉදිකල ගොඩනැගිල්ල සමඟ රජයේ වැඩි හිමිකාරිත්වයක් දරන සමාගමක් වෙත බදු පදනම මත ලබාදීමේ අපේක්ෂාවෙන් සංස්ථාව වෙත පවරාගන්නා ලදී.

ව්‍යාපෘතිය ආරම්භ කිරීමට ප්‍රථම ශක්‍යතා අධ්‍යයනය සිදු කළ යුතුය.

(iii) විධිමත් ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියෙන් බැහැර වී විනයෙන් ආනයනය කළ පෙර සැකසූ ව්‍යුහයකින් යුත් වානේ සැකිල්ල වෙනුවෙන් හා අදාළ ගොඩනැගිල්ල ඉදිකිරීම වෙනුවෙන් සමාගම විසින් දැරූ මුළු වියදම රු.මිලියන 211.93 ක් වූ අතර මෙම වානේ ගොඩනැගිලි සැකිල්ල

මෙම මිලදී ගැනීමේදී සිදු වූ බවට වාර්තා වී ඇති අක්‍රමිකතා පිළිබඳ පරීක්ෂණ ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ හා

නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග කඩිනමින් අවසන් කර ගැනීමට පියවර ගත යුතු අතර එම කටයුතු අවසන් වූ පසු වැරදිකාර

මිලට ගැනීමේදී සිදු වූ අනුමිතතා පිළිබඳ පරීක්ෂණ පැවැත්වීමට සමාගම විසින් ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාවේ හා අල්ලස් හෝ දූෂණ විමර්ශන කොමිෂන් සභාවේ පැමිණිලි කර ඇති අතර එම පැමිණිලි සමාලෝචිත වර්ෂය අවසාන වන විටත් විභාග වෙමින් පැවතුණි.

අල්ලස් හෝ දූෂණ විමර්ශන කොමිෂන් සභාවේ මේ වන විටද විභාග වෙමින් පවතියි.

පාර්ශවයන් සම්බන්ධයෙන් විනයානුකූල ක්‍රියාමාර්ග ගතයුතුය.

(iv) වැලි සේදීම සඳහා මිලදී ගත් (RO Plant) රු.මිලියන 7.55 ක් වටිනා ජල පිරිපහදු යන්ත්‍රය සංස්ථාව විසින් පවරා ගන්නා ලද මුහුදු වැලි ඇසුරුම් කිරීමේ ගොඩනැගිල්ල තුළ සවිකර ඇති අතර එම යන්ත්‍රයේ වටිනාකම වැලි ඇසුරුම් කිරීමේ ගොඩනැගිල්ල පවරා ගැනීමේදී සැලකිල්ලට ගෙන නොතිබුණි. ඒ හේතුවෙන් මෙම යන්ත්‍රය භාවිතා කිරීමට සමාගමට නොහැකි වී තිබුණි.

රු.මිලියන 7.55 ක් වටිනා ජල පිරිපහදු යන්ත්‍රය සංස්ථාව වෙත පවරා ඇති අතර ඒ අනුව මෙම යන්ත්‍රය සමාගම විසින් භාවිතයට ගෙන නොමැත.

වත්කම් ඵලදායීව උපයෝජනය කළ යුතුය.

(ඈ) 2014 ඔක්තෝබර් 10 දිනැති අංක 2014/89/554 දරණ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල පත්‍රිකාව අනුව රු.මිලියන 4.56 ක ලාභාංශයක් ප්‍රකාශයට පත්කර තිබුණද සමාලෝචිත වර්ෂය අවසාන වන විට වර්ෂ 09 ක් ඉක්මවා ගොස් ඇතත් කිසිදු ලාභාංශයක් ගෙවීමට සමාගම අපොහොසත් වී තිබුණි.

මූල්‍ය තත්වය යහපත් වූ විගස මෙම ගෙවීම් සිදු කරනු ඇත.

සමාගම අදාළ බැඳියාවන්ගෙන් නිදහස් වීමට කඩිනම් පියවර ගත යුතුය.

3.2 කොන්ත්‍රාත් පරිපාලනයේ අඩුපාඩු

විගණන නිරීක්ෂණය

කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම

නිර්දේශය

(අ) සමාගම විසින් භාරණ සති පොළ ඉදිකිරීමේ කාර්යය සඳහා 2014 වර්ෂයේදී උප කොන්ත්‍රාත්කරුට ලබා දුන් රු. මිලියන 4.65 ක සවලිය අත්තිකාරම් මුදලින් 2015 සැප්තැම්බර් මස වන විට රු. මිලියන 2.65 ක් පමණක් අයකර ගෙන තිබුණු අතර සමාලෝචිත වර්ෂය අවසාන වන විටත් ඉතිරි රු. මිලියන 2 ක මුදල අයකර ගැනීමට කටයුතු කර නොතිබුණි. රජයේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 5.4.4 අනුව අත්තිකාරම් සුරක්ෂණයක් ලබා ගැනීමකින් තොරව උප කොන්ත්‍රාත්කරුට අත්තිකාරම් ලබාදීම හේතුවෙන් සමාගමට අයනොවී පවතින අත්තිකාරම් මුදල අයකර ගැනීමට නොහැකි වී තිබුණි.

මෙම ව්‍යාපෘතියේ උප කොන්ත්‍රාත් කරුට දිගින් දිගටම ලිපි මගින් මේ බව දන්වා ඇති අතර ඔවුන් සඳහා ගෙවීමට ඇති මුදල් අත්හිටුවා ඇත.

අත්තිකාරම් සුරක්ෂණයක් ලබා ගැනීමකින් තොරව අත්තිකාරම් ලබා දුන් නිලධාරීන්ට එරෙහිව විනයා පියවර ගත යුතුය.

(ආ) නාගරික සංවර්ධන අධිකාරිය විසින් 2018 මැයි 15 නිමකිරීමට ගිවිසුම්ගතව සමාගමට ලබා දී තිබූ හා කොන්ත්‍රාත් වටිනාකම රු.මිලියන 9.72 ක් වූ ලංකා විදුලි බල මණ්ඩලයට අයත් ඉඩමක් සංවර්ධනය කිරීමේ කොන්ත්‍රාත්තුවේ කාර්යයන් 2019 වර්ෂයේ සිට අතරමඟ නතර කර දමා තිබූ අතර අංක 14/01/134/73 හා 2018 අගෝස්තු 21 දිනැති නාගරික සංවර්ධන අධිකාරියේ සාමාන්‍යාධිකාරීගේ ලිපියකින් එම කොන්ත්‍රාත්තුවේ එදිනට සිදු කර ඇති මූලික මට්ටමේ වැඩ කොටස ද ප්‍රමිතියෙන් තොර හා නිසියාකාරව සිදු කර නොමැති බව

ව්‍යාපෘතිය අත්හිටුවීම නාගරික සංවර්ධන අධිකාරිය දැනුම් දුන් අතර, නාගරික සංවර්ධන අධිකාරියට යොමුකර අදාළ පළමු බිල්පත අයකරගැනීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.

ප්‍රමිතියෙන් තොර හා නිසියාකාරව සිදු කර නොමැති වැඩ කොටස් සඳහා හේතු සොයාබලා ඊට අදාළව දරන ලද වියදම් අයකර ගතයුතු බව.

දන්වා තිබුණි. මේ හේතුවෙන් සමාගම විසින් 2018 දෙසැම්බර් 10 දින සේවාදායකට යොමු කර තිබූ රු.මිලියන 5.75 ක පළමු ප්‍රගති බිල්පත ද (Progress Claim) සේවාදායක විසින් සමාලෝචිත වර්ෂය අවසාන වන විටත් සහතික කර නොතිබුණි.

(ඇ) සමාගම වෙත මව් සංස්ථාව වෙතින් ලද රු.මිලියන 20.29 ක වටිනාකමකින් යුත් උප කොන්ත්‍රාත් කාර්යයක් ලෙස ලැබුණු උඩුකිරිඇල්ල වැව සංවර්ධනය කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය වෙනුවෙන් සවලියකරණ අත්තිකාරමක් මව් සංස්ථාව වෙතින් ලබා ගැනීමට සමාගම කටයුතු කර නොතිබුණු අතර එම කොන්ත්‍රාත් කාර්යය නිම කිරීමට රු.මිලියන 6.90 ක් සමාගම වැය කර තිබුණද කිසිදු මුදලක් සමාලෝචිත වසර අවසාන වන විටත් අය වී නොතිබුණි.

කඩිනමින් අදාළ මුදල් ලබා ලැබිය යුතු මුදල් ගැනීමට අවශ්‍ය කටයුතු කඩිනමින් අයකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.